

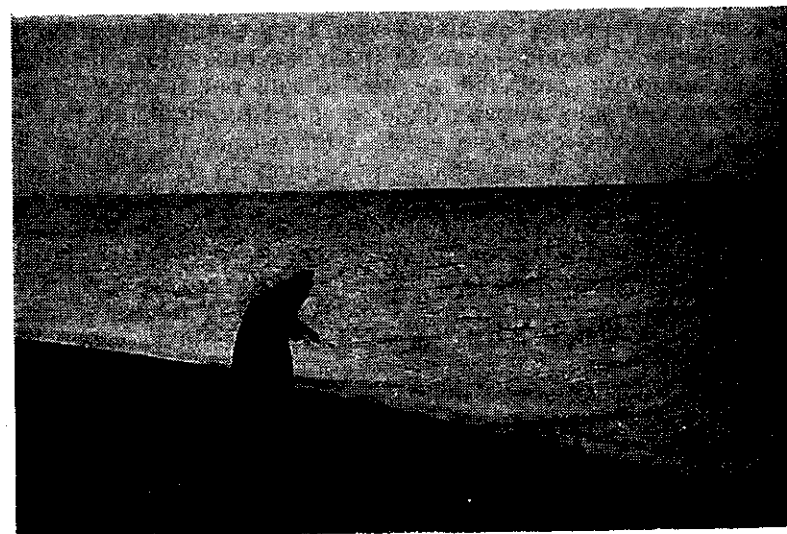
Utisci sa jednog seminara

Od 23. decembra prošle do 8. januara ove godine, u Jerusalimu se održavao seminar za planiranje programa u jevrejskim omladinskim i pionirskim klubovima. Na seminaru je uzelo učešće 30 omladinaca iz 11 zemalja, među kojima i troje iz naše zemlje — Rahela Levi, Raka Levi i Dejan Dizdar. Okvirna tema seminara bila je »Od ropstva do slobode«, a rad se odvijao u pet grupa: drama i muzika; audio-vizuelne tehnike; video-tejp (TV tehnika); umetnost; i grupa za pripremu razgovora i diskusija. Prvi dani su protekli u uvodnim predavanjima i pripremi za šestodnevni put po Sinaju — tragom eksodusa. Drugi deo seminara, posle puta, odvijao se u savremenom školskom centru Kirijat Moria, na jednom od brda koje dominira celim Jerusalimom. U tom centru su se postepeno uobličavale naše ideje sve do konačne realizacije nekih desetak, više ili manje uspeh, programa. Nadam se da ćemo u našim klubovima naći snage koje će želeti da pripreme, prevedu i izvedu ove programe, tako da i vi vidite rezultate našeg rada.

S obzirom da nisam želeo da vas zamaram detaljima rada na samom seminaru, pokušao sam da predstavim Sinaj, onako kako sam ga ja lično video i doživeo, naravno onoliko koliko je Kadima mogla da podnese. Koga bude nešto više interesovalo, imaće prilike da čuje sve što se tokom dve nedelje događalo u Jerusalimu.

Kada pomenemo Sinaj, pred očima nam se pojavi slika nepreglednih prostranstava, mora peska, sa suncem koje nemilosrdno prži, pustinja bez vode, sa malobrojnim oazama. Međutim, kada dođete na Sinaj, može vam se dogoditi da ne vidite ni zrnice peska, jer je ovo poluostrvo, ova »pustinja«, podeljena geološki na tri zone: severnu, centralnu i južnu. Ukoliko odete u poslednje dve, pesak nećete ni videti. Samo severni Sinaj, jedan relativno uzan pojas od oko sto kilometara uz Sredozemno more, obiluje peskom i podseća na pustinje kakve obično zamisljamo. Pesak, more i nebo — jedina tri elementa u tom mozaiku. Kada se udaljite od mora, ostaju samo dva. Svet boja

se preko dana svodi na žutu i plavu. U zoru i u prvi sumrak ova jednoličnost prerasta u pravi vatromet boja, sve dok i poslednja svetlost ne ugasne ili dok se sunce ujutro sasvim ne pojavi iznad horizonta. Pustinja, preko dana mrtva i tiha, preko noći oživi; sva ona stvorenja koja se danju kriju od smrtonosnih zraka sunca, u prvi sumrak počinju svoj život. Izlaze iz podzemnih skrovišta i unose dah života u ovaj izgubljeni svet sve do jutra, kada se pojavi prva svetlost — život tada ponovno zamire.

Ribar iz Dahaba

U srce Sinaja ušli smo putem za koji se pretpostavlja da je bio put Mojsija i sinova Izraela — ali u suprotnom smeru. To je put tzv. severne teorije eksodusa. Postoje još dve, i svaka od njih je podjednako verovatna ili neverovatna. Sva ova pretpostavljena tri puta se susreću posle četrdeset godina u mestu zvanom Kadeš Barnea, pre definitivnog ulaska u obećanu zemlju. Mi smo u Kadeš stigli posle osam sati putovanja jednim čudnim vozilom, koje je po svemu sudeći nastalo ukrštanjem kamiona i autobusa, i koje predstavlja vrlo otpornu rasu, naviknutu na život u pustinji i kamenjaru. Kadeš Barnea je jedan od retkih izvora na Sinaju, gde vode ima u izobilju (relativan pojam) cele

godine. Tu se nalazi i povećana oaza, sa palmama, nešto obradive zemlje i — to je sve. Pre nekoliko godina ovde su otkrivene i ruševine neke građevine za koju je utvrđeno da potiče iz vremena eksodusa. Ali, da li je jevrejska ili ne, pokazaće tek dalja iskopavanja. Do vozila smo došli zaobilaznim putem, preko grebena koji okružuju Kadeš, i tada smo već upoznali i drugo lice Sinaja — kao nož oštne krečnjačke stene, isprane erozijom, bez ijedne biljke. Samo ponegde vidi se naizgled spržena travka ili žbun koji prkose ovoj surovj sredini. Logorovali smo u blizini jedne baze — što je sigurno, sigurno je; spavali smo na pesku, u vrećama za spavanje, da bismo osetili šta znači provesti četrdeset godina na Sinaju. I kao da hladnoća i »komfor« nisu bili dovoljno ubedljivi, probudili su nas u pola pet u zoru! Jedan sat kasnije već smo putovali dalje, gladni i promrzli, jer pripremati doručak tamo gde smo uveče stigli — bio je čist gubitak vremena. Naš vodič (čitaj: gonič) Uzi trudio se iz sve snage da od nas napravi sportiste za šest dana. Najzad kada je sunce ogrejalo, Uzi se smilovao i stali smo da doručujemo. Priroda je bila divna: asfaltni drum prav kao strela, sa leve strane pesak, sa desne strane pesak, a gore nebo. Kao da je neko valjkom namerno »pegla« predeo. Svuda oko nas rasute olupine vozila, tenkova, delovi oružja, granate, ostaci uniformi, šlemovi. Pesak još nije uspeo da pokrije svedočanstva strahota koje su prohujale nad ovom devičanskom prirodom. Trebalo je samo šest dana pa da pustinja postane nepregledna grobnica mašina i njihovih slugu — ljudi. Ni danas, deset godina kasnije, pustinja nije vratila svoj nekadašnji lik, i ko zna koliko će još vremena proći pre nego što zarastu sve rane nanese ljudima i prirodi za samo šest dana.

Put smo nastavili po divnom, sunčanom danu, i već smo u daljini nazirali prve visoke planine. Predeo je polako menjao boju, od žute ka crvenkastoj, a kamenje je zamenjivalo pesak. Sa glavnog drumu skrenuli smo u bespuće, gde se autobus predao posle nekoliko kilometara. Nastavili smo peške; postalo je neizdržljivo vruće. Posle dvadesetak minuta hoda po potpuno golom stenju zastali smo sa nevericom: pred nama se pružao dubok kanjon, usečen u krečnjak, sa blještavom površinom u dnu — voda! Sjurili smo se kao bez daha i pili, ne verujući još uvek — voda je bila hladna, ali pomalo slana. Tako je Sinaj ponovno priredio iznenađenje. Uzi nas je opet požurivao, uz obećanje da nas čeka nešto izvanredno. Da vas ne zamaram detaljima, to »nešto« bio je pravi pravcati gejzir. Voda je izbijala do visine od oko dva metra, vrela, i vodeni stub bio je okružen

parom. Nažalost, Mojsije nije mogao ovde da dovede plemena izraelska; gejzir su napravili Egipćani, pre nekoliko godina, u traganju za naftom. Predveče smo nastavili dalje i, već po mraku, stigli u Vadi Firan. (Vadi — arapska reč koja označava rečno korito, bilo ono sa vodom ili bez nje.) Ovaj vadi je najbogatiji rastinjem: ima oko 8000 palmi koje pripadaju beduinima koji ovde žive. Sada već sledimo put južne teorije eksodusa i sutra nas očekuje najuzbudljiviji trenutak — manastir Svete Katarine i Džabel Musa — legendarna Sinajska gora (jedna od mnogih, jer se ne zna tačno koje od brda je ono pravo). Saznanje da to možda i nije baš ona na kojoj je Mojsije dobio zapovesti nije nas ni malo uzbuđivalo; nije bitno mesto, bitni su zakoni!

Učesnici seminara na trci za »Grand Prix« Crvenog Mora

Manastir Svete Katarine sazidan je u šestom veku. Ima oblik nepravilnog četvorougla i okružen je moćnim zidinama. Svuda oko manastira dižu se planine koje, odozdo gledane, deluju preteći. Unutar manastira danas živi oko dvadeset kaluđera koji su tu privremeno, po nekoliko godina, a zatim se vraćaju na Svetu Goru. U manastirskoj biblioteci se čuvaju knjige stare i po hiljadu godina, na mnogim jezicima, rukopisi davno umrlih

kaluđera, i mnogo divnih ikona. U kapeli, koja je podignuta ispred »žbuna koji gori«, čuvaju se najvredniji predmeti burne prošlosti ovog manastira, kao i kosti Svete Katarine. Iz manastira smo izašli zadivljeni i promrzli, i pošli na jednu od (sada nam je to već prešlo u naviku) kraćih šetnji; ova je trajala samo tri sata.

Noć smo proveli pod zvezdama, uz dodatak cirade kojom je bio pokriven prtljag preko dana. Jedva smo dočekali buđenje u četiri sata ne bi li se nekako zagrejali vrućom kavom. Sunce nas je zateklo u planinama, tačnije na Džabel Safsafa, na visini od oko 1500 metara. Odatle se vidi manastir, kao kutija šibica duboko dole ispod nas. Posle doručka, koji je bio injekcija života, pešačenje se nastavlja. Dolazimo do platoa od koga počinje pravo penjanje uz nekoliko hiljada stepenika, mnogo napora — i mi smo na vrhu planine Musa ili Mojsije. Kada smo stigli na vrh, postalo nam je jasno zašto je Mojsije gore proveo četrdeset dana; posle takvog uspona nije se usuđivao da sa teškim kamenim pločama krene natrag. Naš povratak je bio više letenje nego hodanje, ali sve do kraja nismo našli najlakši način za silaženje — možda je to ipak pomoću helikoptera. Sve u svemu, pešačenje je trajalo punih osam sati. Nismo bili umorni, bili smo mrtvi. Posle pola sata predaha putovali smo dalje i predveče izbili na Crveno More, u Dahab. Neki su pravo iz autobusa uleteli u vodu, dok su drugi potražili miran kutak za odmor. Posle četiri dana provedena u pesku i planinama, more sa svojim plavetnilom, šum vetra u palmama, zvuci života oko nas, sve je to bilo tako neverovatno i nestvarno, i trebalo nam je dosta vremena da se na to naviknemo. Posle mrtvila pustinje, život je delovao puno lepše i življe nego što to primećujemo pod normalnim okolnostima.

Crveno more je pretvoreno danas u jedan veliki nacionalni park. Svuda oko nas bile su opomene da se ne lome koralni, ne uzimaju školjke, ne lovi riba. A riba ima toliko da je teško poverovati. Svih boja, oblika, veličina, sa perajima koja izgledaju kao lepeze; može im se prići vrlo blizu jer ne znaju za opasnost, za udicu, pušku ili mrežu. Ronjenje u Dahabu bilo je jedno od najlepših doživljaja na Sinaju, iako je pisac ovih redova posle tog ronjenja dobio kijavicu. Vetar je bio zaista jak i prilično hladan.

Posle Dahaba put nas je vodio preko Ejlata, duž jordansko-izraelske granice do Mrtvog Mora, do koga smo stigli predveče. Noć smo proveli — verovali ili ne — u pravom krevetu! U Aradu smo, posle prve večere koju nismo sami spremili, otišli u prvu

postelju koju nismo sami namestili i, po prvi put na ovom putu, osetili smo blagodeti civilizacije.

Sledeći cilj bila je Masada. Brdo koje se uzdiže nekih 360 metara iznad okoline jedno je od najznačajnijih mesta vezanih za jevrejsku istoriju. Godine 66. nove ere jevrejski revolt protiv Rimljana prerastao je u rat koji je besneo četiri godine, dok 70. godine rimski vojskovođa Titus nije osvojio Jerusalim, razorio hram i proterao preživle Jevreje iz zemlje. Jedno jedino utvrđenje se još uvek borilo — Masada.

Početkom 66. godine grupa Jevreja uništila je rimski garnizon na Masadi i zadržala je tvrđavu u svojim rukama kroz ceo rat. Posle pada Jerusalima ovoj grupi se pridružio izvestan broj preživelih — ukupni broj ljudi se popeo na 960. Dve godine su iz Masade polazile čete u napade na rimske garnizone. Godine 72. Flavije Silva, rimski guverner, rešio je da skrši ovaj poslednji izvor otpora. Sa Desetom legijom i sa hiljadama robova došao je pod Masadu, okružio je kampovima i kamenim zidom. Jevreji na Masadi, sa svojim zapovednikom, Eleazar ben-Jairom, spremili su se na dugu opsadu. Godine 73, kada je svaki otpor postao besmislen i nemoguć, Eleazar se odlučio na časnu smrt, ne želeći da ratnici, žene i deca padnu Rimljanima u ruke živih, kao robovi. Kockom je odabrao deset ratnika koji su ubili sve ostale, a zatim je on sam ubio ostalu devetoricu, pa sebe. Istorija ove herojske borbe ostala je sačuvana zahvaljujući Jozefu Flavijusu.

Tako se, posetom Masadi i Mrtvom Moru završio ovaj jedinstveni izlet. Verujem da je sve što je kasnije nastalo u radnim grupama nosilo na sebi pečat ovog puta.

Želeo bih da i ovde zahvalim organizatorima ovog seminara, a posebno Haimu Acicu i Gideonu Goldvajnu koji nas nisu ni na trenutak ostavljali same i čijom smo pomoći uradili sve što ćete videti i čuti, prvo u Beogradu i Sarajevu, a zatim možda i u ostalim klubovima.

Dejan Dizdar